

udtalt i Betænkningen, enig med den sidste ærede Taler deri, at, skal man have en Lov om Fæstes Overgang til Selveiendom, saa maa det være en Lov, som virkelig ophæver dette Fæsteforhold. En af Grundene til, at jeg ikke har kunnet gaae ind paa det fra det andet Thing oversendte Lovforslag, er derfor den, at det netop giver Afgang til, at Fæstevæsenet, hvis Tilstedeværelse man beklager, desuagtet kan vedblive at bestaae i lang Tid. Og paa den anden Side gjør det ved efter Fæstecontractens Udløb at tillægge Fæsterens Efterladte en Andeel af Fæstegaardens Værdi, et Indgreb i de Privates Ret, som jeg ikke kan billige. Efter det udmærkede Foredrag, som vi nys hørte, kunde jeg næsten beklage, at jeg i denne Retning i et Par, dog ikke meget væsentlige Punkter, dissentierer fra den høitærede 4de Landssthingsmand for 1ste Kred (Kehmann). Da han imidlertid endnu ikke er gaaet nærmere ind paa at omtale og motivere de enkelte Punkter i sin Dagsorden, skal jeg ogsaa tillade mig at opsætte nærmere at omtale de tvende Endringsforslag, som jeg har tilladt mig at stille til Punkt 8 og 9 i hans Dagsorden, indtil vi ere skredne noget videre frem i Forhandlingen.

M. Andersen: Det fremgaaer af, hvad jeg har tilladt mig at udtale i Betænkningen, at jeg er en Modstander af begge de stillede Dagsordener. Jeg er en Modstander af dem, baade fordi de indeholde Noget, som jeg mener, de ikke burde indeholde, og fordi der i dem savnes Noget, som efter min Formenting ikke burde savnes, men tillige fordi Erfaringen viser, at Dagsordener sjældent føre til Noget eller dog ikke føre til det, de skulde føre til. Derpaa have vi et Exempel i Dagsordenen fra 1856; thi der er nu hængaaet 14 Aar, siden den kom frem, uden at der er gjort noget positivt Skridt til at gennemføre den. Jeg skylder altsaa først at gjøre Rede for, hvad det er i Fleertallets Dagsorden, som jeg ikke finder heldigt. Der fremsættes i det første Punkt en Advarsel imod at krænke de Privates Eiendomsret; men det anseer jeg ikke for at være heldigt, thi jeg antager ikke, at noget Medlem kunde faae ifinde at ville

krænke de Privates Eiendomsret, og endnu mindre antager jeg, at enten Folkethinget eller Landsthinget skulde kunne gaae ind paa Noget, hvorved de Privates Eiendomsret blev krænket. Som Folge deraf kan jeg ikke stemme for en Dagsorden, hvori der indeholdes en saadan Advarsel. At en Afgjørelse, hvorved der tilstaaes Fæsterens Efterladte en lovbestemt Dvotadeel af Fæstegaardens Værdi skulde være uforenelig med Eiendomsretten over Fæstegodsset; det er Noget, jeg ikke tidligere har hørt, det er noget Nyt, som her er fremkommet. Det har ikke tidligere været udtalt, at dette skulde være uforeneligt med Eiendomsretten over Fæstegodsset. Det blev tværtimod allerede i 1849 af den daværende Regjering og ligeledes af Landboecommissionen erkjendt at være baade billigt og retfærdigt, at Fæsterens Efterladte fik en vis Dvota af Fæstegaardens Værdi, og jeg kan ikke see rettere, end at den Betragtning, som saaledes dengang gjorde sig gjældende, og som senere ved flere Leiligheder ved Lovforslag af denne Art ligeledes er gjort gjældende af Rigsdagen, meget vel kan forenes med Eiendomsretten. Ingen har sagt, at Fæsterne have Andeel i Fæstegodsset, en vis Eiendomsret til Noget af Fæstegodsset; den Anskuelse vedkender Ingen sig; men der er Mange, som vedkende sig den Betragtning, at Jorddrotterne ikke have en uindskrænket Eiendomsret. Staten har til enhver Tid forbeholdt sig Overhøhedsret over Fæstegodsset, og Fæstebondestanden har en moralsk Sædvaneret, en Billighedsret til at have den Bondejord, som den bruger, og denne Forening af Statens Overhøhedsret og Bondestandens Sædvaneret mener jeg maa berettigge den lovgivende Magt til at afsvigte Jorddrotten en vis Dvotadeel af den Værdi, hvortil Fæstegodsset bliver solgt. Om det nu skal være $\frac{1}{3}$ eller $\frac{1}{4}$ eller, som det er foreslaaet andre Steder, $\frac{5}{12}$ eller $\frac{2}{3}$, det er Noget, der maa berøve paa et Skjøn; man kan ikke absolut sige, hvad der er det Rigtige; men er der ikke Andet iveten end at bestemme Dvotadelen's Størrelse, antager jeg nok, at man vil kunne komme overeens derom. I Betænkningen har jeg anført, hvad jeg formener der er urigtigt i Fleertallets Forslag, og jeg har tillige der under